
This is the **published version** of the bachelor thesis:

Láinez Moreno, Dídac; Galais Gonzalez, Carolina, dir.; Soler i Martí, Roger, dir. La violència com a forma de protesta davant l'actual crisi. 2024. (Grau en Estadística Aplicada i Grau en Sociologia)

This version is available at <https://ddd.uab.cat/record/300871>

under the terms of the license

LA VIOLÈNCIA COM A FORMA DE PROTESTA DAVANT L'ACTUAL CRISI

Proposta teòrica sobre el rerefons dels esclats de violència derivats de l'empresonament de Pablo Hasél vinculats a les condicions actuals de la joventut.

TREBALL DE FI DE GRAU EN SOCIOLOGIA

Doble grau en Estadística aplicada i Sociologia

Láinez Moreno, Dídac

Tutors: Soler i Martí, Roger
& Galais Gonzalez, Carolina

17/05/2024

Tal vez acabe en la cárcel pero el pez gordo nos ha de temer.

Dile al juez que puede condenarme pero jamás
apagará la voz de quienes hacen la guerra por la paz.

Quiero cantar por quienes son fieles a unos ideales
que quieren destruir a criminales que te dicen que no vales
si no tienes incontables billetes en la cartera.

(...)

Cuando la puta tristeza me acorrala,
mis camaradas siempre ejercen de alas.

Porque oponer resistencia me llena,
dime qué diablos tiene de malo destruir este sistema.

*Fragments de la cançó “Lo siento,
tengo ideales” de Pablo Hasél*

Índex

1	Agraïments	3
2	Introducció	4
3	Estudi dels esclats de ràbia derivats de l'empresonament del Pablo Hasél	5
	3.1 Metodologia	5
	3.2 Anàlisi i caracterització	5
4	Discussió teòrica	10
	4.1 Crisi de l'estat del benestar	10
	4.2 El jovent davant un nou cicle polític	12
	4.3 Efectes	13
	4.4 Impossibilitat de canvi	15
	4.5 El recurs de la violència	17
5	Conclusions	19
	5.1 Apunts finals	20
6	Fonts bibliogràfiques	21
7	Annexos	24

1 Agraïments

Aquest treball està dedicat a tota aquella gent que ha fet que la meva desmotivació cap a la institució universitària, no m'hagi fet abandonar la carrera. I que m'han fet veure que tot i la banalització del coneixement que es dona en certs espais de la universitat, tenir un títol encara et continua donant (en part) certa estabilitat a llarg termini, independentment de la utilitat d'aquest en l'àmbit pràctic.

A la vegada, aquesta gent m'ha fet veure que l'aplicació dels coneixements, però sobretot l'obtenció de nous recursos no tenen per què restringir-se a l'àmbit acadèmic o professional, i que precisament hem de tenir present la màxima d'analitzar la realitat a través d'intervenir-hi i analitzar-la precisament per poder intervenir-hi. Així doncs, agraeixo aquest treball a les meves companyes de pis i a altres amics que han fet que aquest darrer any d'universitat hagi sigut suportable.

També volia agrair als meus pares el suport econòmic i emocional que han fet aquests cinc anys, així com el temps i esforç que han dedicat cap a mi i el meu germà. Ells han sigut el meu far i han tingut amb mi una paciència i bondat immesurable. La meva família ha sigut un refugi sempre que ho he necessitat.

Vull agrair a aquells professors que durant el meu procés formatiu han sabut veure les mateixes limitacions del temari i han portat les classes o tasca educativa més enllà d'aquest. La voluntat de canviar el paper de l'estudi no depèn directament d'ells o de la seva voluntat, però obren la porta a veure que la realitat no és immutable.

Finalment, vull agrair al meu tutor la predisposició a acceptar les meves idees i el paper d'orientador que ha fet perquè aquest treball hagi pres forma, ajudant-me a mantenir la motivació i idees inicials que tenia cap al treball. A la vegada agrair la dedicació que ha tingut cap al seguiment tot i tenir diferents obstacles al llarg del curs.

2 Introducció

En els darrers anys, a Catalunya, la generació post 15M ha crescut liderant un seguit de nous esclats de ràbia no organitzada que han comportat una sèrie d'aldarulls destacables arreu del territori ¹. En són els màxims exponents: les protestes postsentències, les protestes per l'empresonament de Pablo Hasél, els disturbis derivats de la problemàtica d'habitatge i els aldarulls dels darrers anys en diferents Festes Majors i botellots ², tots ells sense una clara organització o partit polític que ho organitzi de forma plenament conscient i amb capacitat de liderar o canalitzar els aldarulls.

Aquesta onada de protestes, s'amplia arreu d'Europa, tot i que analíticament poden presentar diferències respecte al cas català: aldarulls a França pel moviment SLT i per la mort de Nahel, moviment antifeixista a Alemanya, aldarulls a Grècia...

Aquest tipus de mobilitzacions, tenen un fort component violent. Però que s'està canalitzant? Per què ara? Què hi ha al darrere d'aquestes onades? Amb l'estudi dels aldarulls per la detenció del cantant Pablo Hasél hi intentarem fer una aproximació.

Les onades mobilitzadores sempre han sigut una qüestió d'anàlisi i debat dins del món de l'acadèmia. També han sigut objecte d'estudi en debats polítics o tertúlies a l'esfera pública. Es fa difícil, però, trobar síntesis que proposin les causes concretes d'aquests, sobretot en el darrer cicle i, per tant, n'és complicada la possibilitat de donar-hi respostes, relegant el debat a una esfera que no té traducció pràctica. A la vegada, sovint l'anàlisi concreta d'aldarulls no es vincula a un desenvolupament històric de la conjuntura, fent que algunes de les propostes teòriques vegin la conjuntura com un element estàtic i fotografiable, i no com a conseqüència d'unes tendències determinades.

Aquest treball pretén aportar un gra de sorra en aquesta relació entre l'acadèmia i l'anàlisi de la conjuntura per explicar els fenòmens socials concrets. Per això partint de l'estudi de material empíric sobre els aldarulls derivats de l'empresonament de Pablo Hasél, es suggereix un fil teòric que vincula les condicions actuals en què es troba la joventut amb la conseqüència última dels esclats de ràbia no organitzada, a través de la seva visió determinada de la realitat.

¹Alguns dels casos estan recollits a <https://www.vilaweb.cat/noticies/repressio-activisme-judicis-2023/>

²Cal destacar que s'analitzen el bloc d'aldarulls que agafen un context geogràfic autonòmic o nacional i que no surten d'aquest, ja que prenen una forma qualitativament diferent d'altres onades mobilitzadores a escala internacional amb repercussió local (en els darrers anys en destaquen les mobilitzacions ecologistes, feministes i en defensa de Palestina.).

3 Estudi dels esclats de ràbia derivats de l'empresonament del Pablo Hasél

3.1 Metodologia

Per a l'anàlisi del desenvolupament dels aldarulls que ens permet elaborar una proposta teòrica, s'ha treballat primer en una revisió dels precedents mobilitzadors més destacables en el context català des de la crisi del 2008³.

Posteriorment, s'ha treballat una anàlisi documental al voltant dels dies concrets de protestes pels aldarulls posteriors a la detenció del raper, a partir de quatre vídeos que retransmeten el desenvolupament complet de les nits que van acabar amb aldarulls, sumant-hi alguna entrevista a manifestants al llarg d'aquells dies, alguna tertúlia amb participació juvenil i declaracions de la mateixa Plataforma per la llibertat de Pablo Hasél. Fent, a partir d'aquesta anàlisi, una caracterització d'allò que s'observa al llarg dels vídeos (perfil, simbologia, crits i cànctics, desenvolupament dels fets i discurs).

Aquesta via permet una anàlisi concreta sense desviacions subjectives prèvies dels intermediaris. A la vegada, però, aquesta anàlisi troba limitacions en què el desenvolupament dels fets no és en sí material amb una part discursiva molt desenvolupada que ens permeti extreure conclusions a través del relat explicat dels joves en primera persona, tot i això algunes entrevistes permeten ubicar la línia dels fets i el mateix desenvolupament dels aldarulls ens dona evidències sobre les quals treballar, en la proposta teòrica s'inclouen tots els elements destacables que s'han analitzat al llarg de l'anàlisi a partir dels quals se n'extreu una interpretació.

3.2 Anàlisi i caracterització

*Perfil:*⁴

Les protestes tenen un perfil majoritari de jove (entre 16 i 30 anys), blanc, catalanoparlant (tot i identificar-se també castellanoparlants amb freqüència) i amb bastant proporció d'estudiant universitari⁵.

³La síntesi dels precedents està inclosa en l'annex

⁴Part d'aquesta anàlisi parteix de la limitació que majoritàriament els manifestants van totalment o parcialment tapats, i per tant algunes caracteritzacions depenen dels comentaris que s'escolten, així com de les entrevistes. A la vegada, pressuposem que aquestes entrevistes són aleatòries i, per tant, les podem considerar parcialment representatives.)

⁵Cal destacar, que també hi ha un perfil de detinguts de joves pauperitzats amb antecedent, que

De forma majoritària es vesteix roba fosca, sobretot de caràcter esportiu (vambes i pantalons de xandall), amb altres elements que dificulten la identificació (passamuntanyes, colls, cascs, boines... o o bé, majoritàriament s'utilitza la caputxa), d'aquests elements s'intueix certa preparació prèvia de la indumentària que es porta. Destaca també l'ús de la mascareta, element que també pot dificultar el reconeixement de la identitat dels manifestants.

Tot i que la roba és força neutral dins la gamma de colors foscs, en destaquen algunes de grups musicals del paradigma progressista, on "Zoo" és el grup que més en destaca. Pel que fa a les marques més reconegudes, l'ús de roba Adidas destaca per sobre la resta, tot i haver-hi altres marques força freqüents, sobretot aquelles de roba esportiva (Nike, Joma, Fila...). També trobem bastants assistents amb motxilles (sobretot esportives).

En els moments de més tensió, els perfils individuals que s'avancen de la resta del grup, tot i ser difícils d'identificar són majoritàriament homes.

Hi ha un perfil diferenciable d'aquest, que també és bastant recurrent, gent de més de 40 anys. Aquest perfil va amb roba menys fàcilment caracteritzable i n'és difícil fer un únic perfil, més enllà del motiu a priori que els empeny a participar de la manifestació, ja que majoritàriament s'identifiquen com a independentistes (ús d'estelades, llaços grocs, cartelleria...). Aquest perfil, tot i veure's en els inicis de les manifestacions, deixen d'identificar-se a mesura que augmenta la tensió de l'espai. Per la qual cosa, intuïm que els aldarulls prenen un caràcter íntegrament juvenil.

En les imatges destaca el color taronja de la premsa, que és bastant abundant, i que és fàcilment identificable per les armilles reflectants, lletres grans que indiquen la seva professió i ús de braçalets. El més freqüent és l'ús de càmeres de fotos. La totalitat dels periodistes porten cascs i mascareta i en alguns casos ulleres per reduir el mateix risc en possibles llançaments.

Simbologia:

Tot i trobar banderes (estelades i senyeres, banderes republicanes, banderes cubanes, banderes vermelles i antifeixistes) aquestes són bastant minoritàries, pràcticament no hi ha cartelleria que hagin fet els assistents a títol individual i la que hi trobem, és sobretot d'aquest darrer perfil comentat de més edat i amb consignes independentistes.

aprofiten els aldarulls per robar (Sánchez 2021), aquests perfils no s'han inclòs en l'anàlisi perquè no s'han considerat com a manifestants. I perquè tot i haver-hi constància d'aquest perfil a partir dels detinguts, no s'observen dins del material audiovisual.

S'identifiquen alguns elements que es poden atribuir a certs sectors ideològics (a banda dels grups de música), veiem simbologia antifeixista o comunista. També trobem diferents punys alçats en moments puntuals.

Crits i càntics:

El càntic més freqüent és el de "llibertat Pablo Hasél", tot i que n'hi ha d'altres força freqüents més genèrics com "A-Anti-Anticapitalistes", "Aquí estan les antifeixistes", "Els carrers seran sempre nostres", "i- inde- independència". També destaquen els dirigits cap a la policia, "Pim pam pum, que no en quedi ni un", "Fora les forces d'ocupació", "la policia tortura i assassina"...

Són destacables els crits no homogeneïtzats dirigits a la policia ("fills de puta", "cabrons", "us matarem"...). Així com els avisos de la seva presència en tot moment, des de els seus avenços, canvis en les formacions, aparició d'agents per nous carrers...

Pel que fa a les consignes que s'identifiquen aquestes són bastant esporàdiques i no s'hi identifiquen líders. Tot i això són força diverses i depenen del moment en què es donen. També s'identifiquen molts crits entre els mateixos manifestants intentant unificar l'acció que es du a terme. "avancem", "portem containers", "vigileu", "aguantem"... d'on hi ha elements comuns com que són consignes de molt curta durada, dirigides en general al voltant de qui les crida i amb serietat i contundència.

Desenvolupament dels fets: ⁶

Les protestes al llarg de les diferents nits comencen com a concentracions d'on no s'identifica un organitzador o líder de l'espai. Són espais bastant amplis, on hi ha diferents accions no violentes com actuacions musicals, entrevistes, càntics... També hi ha certs moments de silenci on s'intueix certa espera o desorientació de quins són els següents passos. La gent majoritàriament s'agrupa en petits grups d'afinitat fàcilment reconeixibles.

Passada una estona (entre 20 i 45 minuts), es comença a avançar cap a alguna direcció (no es pot apreciar si la direcció que busquen les protestes té algun motiu en concret), però sí que es veu com l'avenç és força caòtic i desorganitzat. Un cop s'entra en aquesta dinàmica, el perfil de gent d'edat més avançada deixa de ser reconeixible (probablement per marxar de l'espai) i el perfil de joves comença a prendre mesures que dificulten el reconeixement individual. Amb aquests avenços el grup, tot i perdre gent, desenvolupa

⁶Analitzem als manifestants, i per tant en queda exclòs una anàlisi pròpiament del desenvolupament de les jornades per part de la policia i de la premsa.

càntics amb més contundència i agressivitat, els grups al llarg dels dies són d'entre 200 i 600 manifestants.

Apareixen els primers elements violents, des d'algun llançament de pedres i ampolles, a l'ús del mobiliari urbà com a eina per barrar el pas a les unitats policials que s'ubiquen al darrere de la columna, a banda de containers, s'utilitzen elements d'obres (balles, senyals...). En alguns moments es produeixen moments de no saber cap a on avançar (falta de rumb, fragmentacions de la columna, petits escamots fent accions en paral·lel com moure containers...).

Aquestes columnes acaben redirigint el seu avenç cap a una confrontació directa amb la policia, en un augment de la tensió (els mateixos manifestants van cada cop obstaculitzant més els cossos policials i augmentant els llançaments cap a aquests).

En un moment indeterminat d'aquesta tensió en augment s'inicia la crema del mobiliari on els manifestants redueixen el ritme de les mobilitzacions o directament s'aturen, fent que en algun moment, la policia surti a carregar per dispersar als manifestants, o que els mateixos manifestants avencin cap a la policia per fer-la recular. És freqüent l'ús de pedres, petards i material que es troba dins els containers (com ampolles de vidre) o material d'obra que es van trobant els manifestants. També s'usa material de bars i restaurants.

En aquest escenari no hi ha un únic patró de conducta o de pauta a seguir, i les protestes agafen formes diferents en funció dels dies, tot i això, destaca que els aldarulls no només es canalitzen cap a la policia, sinó que es produeixen destrosses en seus bancàries i altres tipus de comerç (sobretot aquells comerços vinculats a grans empreses). Altres comerços també poden patir destrosses (sobretot aquells que tenen elements en la via pública com les terrasses de bars). L'avenç o no de la policia depèn bastant de la capacitat dels manifestants de fer-se forts en el punt on es troben.

Hi ha episodis on escamots de manifestants mantenen objectius concrets com algunes de les destrosses que hem anat mencionant, o atacs cap a una furgoneta concreta de la Brigada de Mossos.

Al llarg dels moments de tensió els conflictes es van dispersant amb les fragmentacions i la falta de lideratge, fent que s'obrin diferents punts de conflicte. On veiem moments en els quals grups reduïts de manifestants estan muntant "barricades" o incendis sense tenir la policia a prop, ja que s'ha desviat cap a algun altre grup. Són moments de bastant

desorientació on la gent reproduceix accions violentes sense un clar objectiu o destinatari.

En aquest context, s'acaben veient imatges de carrers pràcticament buits però amb incendis del mobiliari, o petits enfrontaments amb la policia on els manifestants tenen una baixa correlació de forces.

En els minuts entrants es va dissolent l'espai ⁷.

Discurs:

El discurs que agafen els joves que apareixen als mitjans de comunicació (convidats a programes, entrevistats al mateix lloc, representants de les entitats convocants...), van molt més enllà del Pablo, fins al punt que la causa repressiva al cantant passa sovint a un segon pla. S'assenyala de forma genèrica al sistema, a partir de diferents elements com poca perspectiva de futur, problemes d'emancipació juvenil, falta de llibertat d'expressió, precarietat laboral, violència que rep el jovent per part del sistema... En algunes entrevistes o fragments de programes, no es parla ni pròpiament del cantant, i es parla de la conjuntura actual dels joves. Així com totes les entrevistes analitzades, situen crítiques a la situació actual del sistema tal com es percep des de la joventut.

També es concep la violència de les manifestacions com un acte d'autodefensa davant la conjuntura actual (més enllà de la detenció del raper). I se situa com a violent el mateix sistema, i les mobilitzacions com un acte de resposta a aquest.

El discurs majoritari és de tendències d'esquerres/progressistes. On hi ha una clara identificació amb l'antifeixisme i l'anticapitalisme, sense que això suposi un discurs propositiu més enllà de ser "antisistema". De fet, no hi ha una clara orientació o ideologia concreta destacable, ja que es veu simbologia comunista i anarquista indistintament.

També hi ha una clara crítica a la policia i el sistema policial, a la vegada que se situa al cos com a violent i es fa crítica de les seves actuacions. Identificant-los com a clar enemic en l'escenari.

⁷No s'identifica un patró en la dissolució dels espais.

4 Discussió teòrica

A través de l'anàlisi dels esclats de ràbia no organitzada derivats de l'empresonament de Pablo Hasél, en aquesta discussió es proposa un fil teòric que parteix d'un pla més abstracte a escala conjuntural, i va aterrant-se en l'obertura d'un nou cicle polític a partir d'aquest, la situació concreta del jovent i la seva perspectiva de la realitat. En darrera instància es proposa com afecta aquesta i es tradueix en l'ús de violència com a forma de protesta.

Aquesta proposta parteix de categories analítiques derivades del marxisme, posant en pràctica la seva vigent actualitat com mètode d'explicació de la conjuntura. Aquesta proposta permet l'exposició d'una síntesi que assumeix que no es pot desentendre els fets concrets del moment històric en el qual es donen i, per tant, l'anàlisi dels aldarulls és en darrera instància una anàlisi de la conjuntura.

4.1 Crisi de l'estat del benestar

Al llarg dels aldarulls de Pablo Hasél, es fa evident que hi ha un clar detonant d'aquest en l'anàlisi que el jovent fa sobre la seva situació actual. Per tant, cal desenvolupar una petita anàlisi de conjuntura centrada en els diferents elements que els joves situen, falta d'habitatge, empitjorament de les condicions, viure pitjor que els pares...

Ens trobem davant un moment en què hem d'ubicar les successives crisis del s. XXI com a part d'un mateix efecte, conseqüència de la "Llei de la tendència decreixent de la taxa de guany"⁸. La competència que genera el capitalisme entre les empreses, genera una necessitat de tecnificació constant, reduint els costos laborals a llarg termini i augmentant la productivitat. En aquest procés, el treball humà es disminueix i el que fa la màquina augmenta. És aquí on decreix la taxa de guany de l'empresa, entenent que, la plusvàlua (element del qual s'extrau el benefici) tendeix a reduir-se per unitat de producció (Marx & Engels, 1894). En altres paraules, com la participació de l'humà en els processos de producció cada cop és menor, i a la vegada, és del mateix treball humà d'on s'extrauen beneficis, els guanys tendeixen a disminuir-se.

En conseqüència, a llarg termini, hi ha cada cop menys capacitat de generar beneficis per les empreses, i per tant hi ha més dificultat de mantenir l'actual correlació de salaris, condicions de treball... Aquesta tendència decreixent de la taxa de guany té el seu límit

⁸Ampliada la llei de la tendència decreixent de la taxa de guany a l'Annex

en el moment que a un propietari dels mitjans de producció, no és capaç d'extreure suficient valor dels seus productes per reinvertir-lo i mantenir la roda d'acumulació. La solució a curt termini per seguir obtenint uns beneficis rendibles, si cada cop hi ha menys possibilitat d'acumular nou valor, és que l'empresari aconseguixi maximitzar els guanys a partir de la reducció dels costos en altres despeses, com serien les inversions en el capital variable, és a dir, en el salari o en allò que repercuteix en el benestar dels treballadors a la vegada que seguir reinvertint en el capital fix ⁹, que segueix alimentant aquesta tendència (Marx & Engels, 1894).

Aquest fet genera que cada cop més massa de gent hagi d'entrar al món laboral per poder per augmentar els ingressos que permetin mantenir la reproducció de la unitat familiar, ja que el poder adquisitiu del salari es va reduint perquè l'empresa pugui seguir generant benefici (tots hem sentit històries d'aquella gent que ja passa l'edat de jubilació, i com mantenen la llar i els fills amb un sol salari). Per tant, cada cop més gent depèn directament del seu salari per sobreviure, a la vegada que aquest creix de forma diferenciada al cost de la vida, és a dir, hi ha una pèrdua de capacitat adquisitiva.

Històricament, aquesta llei, s'ha anat pacificant amb crisis cícliques que han permès la rearticulació de l'economia a través de l'obertura de nous nínxols de mercat que obrin la possibilitat de generar nova plusvàlua. Aquests reajusts del mercat tenen els seus límits físics, i amb l'aparició de la tecnologia a la vegada que la tendència dels darrers reajusts per donar més pes al deute i el capital fictici, han topat des de la crisi del 2008 amb la possibilitat que els reajusts obrin un nou cicle d'acumulació que garanteixi cert benestar econòmic.

A aquesta tendència en la seva fase actual, s'hi sumen diferents elements intrínsecs com el desmantellament d'algunes capes de la població, sobretot aquelles que comptaven amb petites i mitjanes empreses i no poden mantenir el negoci amb la tecnificació constant al qual aboca el capitalisme (tal com hem descrit). També trobem com el que històricament hem anomenat classe mitjana, veu empitjorada les seves condicions de vida, generant el que s'anomena procés de proletarització de la societat (Piqueras, 2022).

En aquest escenari, l'Estat que a banda de nodrir-se a base dels impostos d'aquesta producció, ha jugat un paper de garant d'uns mínims per sustentar les capes més pauperitzades de la societat. I, per tant, ha redirigit recursos cap a una petita part de la

⁹Capital fix: Tot aquell capital que no és humà, va des de l'obtenció de la matèria primera a la tecnologia i eines necessàries per complir el procés productiu. Aquest capital és capaç per si mateix de generar més valor, ja que requereix el capital variable (treball humà) per fer-ho.

població en risc d'exclusió perquè aquesta pogués tenir cobertes les tasques mínimes de reproducció (alimentació, habitatge, recursos energètics, manutenció dels fills...). I a la vegada el mateix Estat, que ha garantit, certs elements indispensables per la reproducció de l'actual sistema, a partir de recursos per a capes molt més àmplies de la població (educació, sanitat, accés a espai públic...) està en risc.

En un procés d'augment de la població amb aquestes dificultats d'autogarantir-se uns mínims, l'Estat ha d'augmentar els recursos preexistents. I nivell quantitatiu els recursos utilitzats fins ara són insuficients, afectant diferents espais i sectors socials, que van des dels més pauperitzats a altres espais de la classe mitjana-alta que veuen perillar certs avantatges que els brindava l'actual sistema públic.

És a dir, la falta d'inversió en nous recursos mentre la societat va trobant nous reptes, tecnologia i necessitats, i a la vegada veient-se augmentades quantitativament la demanda de serveis mínims per garantir la reproducció de certes capes de la població, queda al límit, generen una incapacitat de l'Estat de fer-hi front (Antón, 2022). Disminuint la capacitat de posar nous habitatges al servei de la població excedent, incapaç de garantir una qualitat del sistema educatiu d'acord amb les demandes d'alumnat i professorat en l'actual societat, impossibilitant una igualtat d'oportunitats...

La conjuntura actual, per tant, genera una visió nihilista de la societat on es posa el focus en la institució com a part del problema (Muro; Vidal, 2017). A la vegada que té afectacions directes entre el jovent que percep diferents formes de violència al seu voltant. Tal com s'explicita en les entrevistes dels manifestants per la detenció de Pablo Hasél, hi ha una sensació generalitzada de la impossibilitat de solucionar determinades problemàtiques (habitatge, condicions laborals, ascens social...), que es tradueix en un escenari diferenciable de dècades anteriors.

4.2 El jovent davant un nou cicle polític

Les generacions de joves anteriors a aquests bloc d'esclats de ràbia no organitzada, i per tant els que no havien vist aquesta crisi de l'estat del benestar com a nou ordre social, són aquelles que van viure de ple el 15M i l'inici d'aquest període. En aquest escenari, les manifestacions prenen una forma propositiva, on s'apostava (o s'exigia) una millora del model econòmic, a partir d'una crítica a la política professional i a les mancances creixents en el sector públic (Delgado, 2016). Fet que ens permet ubicar dos grans elements de proposta:

- Reversió de les retallades i millora en el sistema públic
- Millora de la democràcia, a partir de la crítica a la representació política, amb la voluntat que l'assemblearisme o voluntat popular agafessin pes.

Veiem doncs que no es fa una crítica a la totalitat del sistema, sinó que es proposaven certs canvis a l'actual model que comptava amb certs límits que s'analitzaven.

Aquesta proposta ve determinada perquè precisament, la generació del 15M, es trobava en un moment qualitativament diferent, on la infància s'havia caracteritzat per tenir present la possibilitat d'ascens social, i hi havia diferents opcions per trobar un salari suficient per garantir les condicions de reproducció (com a mínim d'àmplies capes de la classe mitjana i alta). En el mateix sentit, la institució comptava amb suficients recursos per garantir uns mínims a aquells estrats que ho requerien. La generació del 15M, precisament es caracteritzava per una disminució de la llargada dels estudis derivada dels elevats salaris que no requerien estudis superiors, augments anuals de la proporció de joves emancipats... (Informe de la juventud, 2008) I un seguit d'elements que apuntaven al fet que el jovent vegues en la seva realitat un escenari més esperançador que l'actual.

És cert, però que els aldarulls o mobilitzacions massives internacionals que s'han seguit donant els darrers anys (feminismes, ecologisme, qüestió migrant...) han seguit mantenint un ampli caràcter que anava més enllà de les reivindicacions a la política institucional, elegint formes intermitents, no institucionalitzades i horitzontals, que han pres composicions i models similars als dels indignats (della Porta, 2019).

Però ens trobem que una onada protestes en la darrera dècada que prenen un caràcter nacional o local i han adoptat una nova forma totalment diferent, com veiem a través de l'anàlisi post empresonament del Pablo, en destaca la desorganització en l'espai i el fort component violent en el mateix desenvolupament d'aquestes, aparentment com a objectiu final.

I, per tant, es canvia la demanda a l'estat o el canvi en aquest, a una confrontació directa cap a les seves diferents formes d'expressió.

4.3 Efectes

Així doncs, en la darrera dècada, ens trobem la primera generació que no ha vist una "cara amable" del capitalisme, ja que precisament es caracteritza per ser la generació de les dues crisis. I, per tant, per no haver viscut cap moment de prosperitat econòmica.

Cal fer èmfasi, en el fet que aquesta percepció de la realitat no és conseqüència directa de què la gent parli o estudiï la Tendència decreixent de la taxa de guany, sinó que precisament és fruit de l'anàlisi del jovent del seu entorn immediat. En aquesta línia, els entrevistats davant la detenció d'en Pablo, situen diferents elements derivats d'aquesta, a la vegada que de forma conscient i generalitzada s'assumeixen com a problema intrínsec al capitalisme.

Aquesta anàlisi s'aguditzava en el cas del jovent que prové de famílies de classe mitjana o mitjana-alta, de fet, vinculant-ho a la conjuntura, el jovent de classe mitjana és qui més contradiccions troba entre la posició que ha ocupat històricament la seva família, i en conseqüència, l'educació, aspiracions i entorn que té. I la visió de futur o perill de la seva condició de classe mitjana. El perfil majoritari en els aldarulls analitzats de Pablo Hasél s'inclou dins d'aquest perfil (ho afirmem a partir de l'elevada proporció d'estudiant universitari).

Aquest sector de la població, que ha anat veient els efectes de la crisi de l'estat del benestar, veu perillar alguns elements que han marcat la seva posició de classe. I veu com el manteniment o ascens social és cada cop una opció menys viable, tot i mantenir certs nivells d'estudi.

Per tant ens trobem un perfil d'estudiant o titulat amb estudis superiors, que han seguit aquesta via a partir del nivell d'estudis i posició social dels pares (Navarro, 2022) però que veuen que això no els comportarà la mateixa posició social.

Cal sumar-hi que històricament, aquests joves de classe mitjana, majoritàriament amb un perfil d'estudiant universitari, ha sigut històricament un dels blocs socials amb més tendència a participar de les diferents onades mobilitzadores que es donen en la societat, ja que compten amb una correlació de temps disponible, poca responsabilitat amb terceres persones, menys risc en l'àmbit material i immaterial respecte d'altres perfils, menys possibilitat de repercussions negatives... (della Porta, 2019) Per tant, un dels blocs històricament mobilitzat, és qui més percep aquest procés de proletarització.

Els joves són cada cop més conscients d'un empitjorament de les condicions materials del seu entorn. I sobretot d'una impossibilitat de millora d'aquestes condicions respecte dels pares (Centre d'Estudis d'Opinió, 2023).

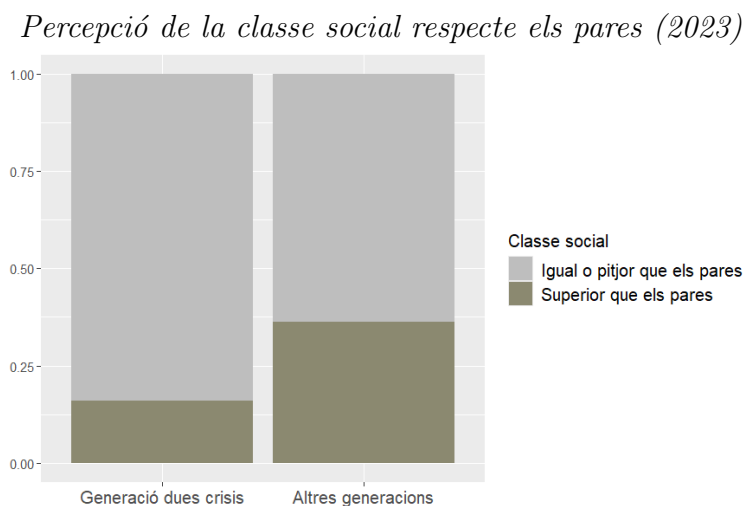

Figura 1: Elaboració pròpia a partir de les dades del Centre d'Estudis d'Opinió en l'Enquesta sobre generacions i participació, 2023

En conseqüència, es genera per part d'un grup d'aquest jovent un rebuig explícit al sistema, perquè es veu limitacions en aquest que tenen efectes materials en un propi i el seu entorn. Es veu com el mateix sistema està generant l'exclusió de sectors juvenils i, per tant, de forma abstracta s'acaba assumint com un enemic o problema per part d'aquests sectors..

El cicle polític actual, en la seva forma d'esclats de ràbia no organitzada, té de forma majoritària en la seva composició aquest perfil de jove descontentat amb el sistema, que prové de certs estrats de la població que podríem definir com de classe mitjana-alta.

4.4 Impossibilitat de canvi

Al llarg de l'anàlisi pels esclats de ràbia no organitzada per la detenció del raper, veiem com no hi ha missatges clars, no es perceben demandes concretes i se situen diferents problemàtiques sense cap proposta concreta més enllà de la crítica al sistema.

Partim aquí del fet que el capital és una determinada relació social de producció, que pertany a un moment històric i que va més enllà del caràcter o aspiracions individuals de certs sectors. En altres paraules, el poder del capital és impersonal, és una sèrie de tendències que van més enllà del que algú concret vulgui o determini. És a dir, que per molt que la voluntat d'un polític canviï, o que alguns "caps dolents" també ho facin, el capitalisme és un sistema que es mantindrà en les mateixes lògiques (Mau, 2023). I, per tant, canviant un agent concret, o fins i tot una estructura sencera dins d'aquest, pots

generar certs canvis perceptibles en la quotidianitat, però no es pot canviar el sistema en si i les seves tendències.

Ens trobem en el mateix que passava amb la Llei de la tendència decreixent de la taxa de guany, tot i que el jovent no fa una anàlisi marxista de la dominació impersonal del capital, percep aquesta situació a través de veure els seus efectes en la quotidianitat (els canvis de govern no han canviat la realitat material, les victòries sindicals no han canviat el sistema de producció, les condicions laboral no són significativament diferents dins dels mateixos sectors...). Aquesta percepció s'aguditza amb l'escenari descrit de dues grans crisis de forma consecutiva.

Per aquest motiu en les manifestacions per la detenció del Pablo els missatges en pancartes o cartelleria perden raó de ser, ja que s'assumeix inconscientment que ningú té possibilitat de canviar l'estat actual de les coses o atendre les demandes del jovent, perquè s'assumeix que ningú té aquesta possibilitat. Les formes normalitzades de protesta s'entenen com a ineficaces i, per tant, n'apareixen de noves (Ballesté, 2023) entenent que és el mateix sistema el que aboca a l'estat actual i, per tant, la manifestació acaba sent implícitament contra aquest.

Veiem com a diferència d'altres cicles polítics, no hi ha una sèrie de demandes sintetitzades dels mateixos aldarulls i no tenen un destinatari clarificat, sinó que es canalitzen cap a la política institucional, la mateixa institució i les diferents formes de representació de l'Estat. Cal sumar-hi el rebuig a les empreses que es perceben com a exponents del capitalisme (empreses de roba, bancs, cadenes de menjar ràpid...) és a dir, que es fa una esmena a la totalitat del sistema capitalista i els diferents agents que s'identifiquen com a impulsors o garants d'aquest. N'és una evidència com els debats o entrevistes analitzades, no parlen del raper sinó dels problemes del sistema, i no ho fan responsabilitzant a algú concret, sinó al sistema en la seva totalitat.

El fet de no tenir un clar destinatari del missatge, és conseqüència de què la possibilitat de canvi de les mateixes condicions materials de la joventut no es veuen possibles (com a mínim a través dels mecanismes existents). A diferència d'anteriors cicles polítics, no es veu la possibilitat de superació de la conjuntura actual, i no hi ha l'esperança que a través de la política institucional apareguin nous agents o es presenti l'oportunitat d'utilitzar aquests mecanismes per encaminar o possibilitar aquest canvi. La fase actual del sistema capitalista es veu com una tendència irreversible.

La percepció del jovent, sobre la seva relació amb les diferents formes de l'Estat i les

empreses és percebuda com a violenta. Els joves autocoonsideren violència cap a ells mateixos els efectes derivats de la crisi de l'estat del benestar i a la vegada creuen que aquesta violència és sistemàtica i que no hi ha possibilitat de canviar-la dins dels mecanismes establerts, mentre s'analitza que s'estan atacant les seves condicions materials. Aquest fet reforça la posició "del sistema contra ells". I, per tant, genera en el mateix sistema capitalista un enemic abstracte difícilment atacable o mesurable.

Aquest escenari hostil genera un tipus de relació i disconformitat social amb grans implicacions que deriven en diferents intents o possibles vies de sortida o canalització de la situació amb concepcions de la realitat o ideologies que s'obren a partir d'aquest cicle. Tot i que els manifestants en la detenció del Pablo podem vincular-los als sectors que normalment associem al progressisme o "l'ala esquerra" (a través del vestuari i consignes), no hi ha una forma clara o definida de combatre aquesta situació. Això genera un nou paradigma, tendències en el jovent, formes culturals i de manifestació...

En aquest context i tendències exposades, buscar que algú et doni suport o pressionar perquè algú canviï la seva voluntat i intencions, no generarà a llarg termini els diferents canvis que el jovent reclama. La ràbia acumulada no es pot canalitzar mitjançant pressió per alguna cosa, ni a partir de l'organització per canviar alguna institució o empresa existent, deixant obsoletes les formes de protesta dels sectors d'esquerra dels cicles anteriors. L'única forma que es concep de canalitzar i canviar el sistema, és el canvi total d'aquest i les diferents expressions i pilars que els sustenten.

4.5 El recurs de la violència

Assumint les conseqüències exposades, cal destacar que la via de canalització de la situació actual és l'augment dels esclats de ràbia no organitzada a través de la violència.

Per tant, en diferents manifestacions, protestes o espais on el jovent veu la possibilitat de canalitzar aquesta ràbia acumulada i "autodefensar-se de la violència del sistema", es generen esclats d'aldarulls. Fent que el darrer objectiu en si mateix de la protesta, sigui la violència per la violència. Com a forma d'expressar la frustració generalitzada cap a tot l'entorn. S'acaba entenent la violència i els disturbis com a via per destruir-ho tot o directament s'assumeix la conjuntura i la violència pren un caràcter de canalització de la frustració.

En els aldarulls derivats de la detenció del Pablo sembla que l'espai entre l'inici de la

convocatòria i l'inici dels aldarulls, siguin un temps mort per la preparació d'aquests. La gent va a buscar directament a la policia, les consignes i accions mostren un odi cap a l'estat i les empreses. A la vegada, aquesta situació impedeix que hi hagi dins del mateix espai, una organització o consignes conjuntes, fent que es generin diferents escamots o desordres públics desorganitzats a través de la voluntat d'alguns dels manifestants.

En aquest context, la policia es percep com a darrera garant del sistema, ja que s'entén que busca l'ordre i la pacificació de les protestes, i per tant frenar l'expressió de la frustració dels joves o frenar aquesta possibilitat "de destruir-ho tot". Fent que aquests espais tendeixin a canalitzar (també de forma desorganitzada) la violència cap als agents, que tot i no possibilitar la finalitat última del canvi en el sistema, s'entén l'atac a aquests com una victòria individual al mateix sistema (Ballesté, 2023). En el mateix pla queden aquelles grans empreses que tothom percep com a cares visibles de l'estat actual del capitalisme (bancs, cadenes de menjar ràpid, cadenes de moda...) que també són objecte d'actes de violència per part del jovent. És a dir, la violència com a finalitat agafa forma en tant que una victòria momentània en el desenvolupament dels aldarulls és, en darrera instància, una victòria individual al sistema, encara que aquesta no tingui traducció a llarg termini (en són exemples al llarg dels aldarulls de Pablo Hasél com l'objectiu general, tot i no estar unificat a propostes concretes, és el de fer "mal" a alguna de les expressions del sistema, a la vegada que la desorganització mostra com aquest "mal" s'assumeix que no té una traducció més enllà del propi aldarull).

Per tant, podríem definir que els esclats de ràbia no organitzada, són la forma de canalització d'algunes capes del jovent català del seu rebuig, descontentament cap a l'estadi actual del sistema capitalista, analitzat a partir de les conseqüències que aquest té cap als seus entorns immediats i el futur d'aquests.

La violència passa a ser un mecanisme d'autodefensa dirigit cap a tot allò que es considera que exerceix violència cap als mateixos manifestants (Manuel; Olivia, 2001). I s'originen com a resposta a factors concrets que són exponents de la impossibilitat de canvi o de les limitacions de la institució, o a través de respostes conjunturals encara menys planificades.

És a dir, que els esclats de ràbia no organitzada, són causa darrera de l'estat actual de la joventut i les seves condicions i expectatives de vida.

5 Conclusions

Els esclats de ràbia no organitzada entre sectors juvenils que s'han anat veient en els darrers anys tenen causa en la percepció i realitat material que envolta la generació de les dues crisis.

La percepció sobre la impossibilitat de canvi de conjuntura vinculat a la manca d'expectatives d'ascens social respecte els progenitors i el sentiment d'empitjorament de les pròpies condicions de vida, genera un cúmul de ràbia en la joventut. Especialment entre aquella de classe mitjana, que més veu aquestes conseqüències de forma explícita. Aquests fenòmens analitzats, tenen una causa material al darrere, la crisi de l'estat del benestar.

En aquest context, moments de tensió política com els derivats de la detenció del Pablo Hasél agafa continguts de protesta que van molt més enllà del fet concret pel qual es fa la convocatòria. A la vegada, aquestes expressions no contenen demandes explícites per la inviabilitat que es veu d'aquestes. Aquesta violència és una forma d'autodefensa del jovent cap al que entenen com a culpable de la conjuntura: el sistema capitalista en abstracte, l'Estat com a garant d'aquest i la policia com a darrera capa visible de tot aquest conglomerat. L'únic objectiu o avenç en aquests aldarulls és la d'aconseguir victòries momentànies en els propis aldarulls, és a dir, s'acaben adoptant formes de protesta on la violència acaba sent la finalitat en si mateixa.

Els esclats de ràbia no organitzada són en última instància una esmena a la totalitat, una forma de mostrar el rebuig a un model de societat i les seves múltiples formes i conseqüències. És un crit i forma de la desesperança juvenil, que assumeix l'empitjorament de les seves condicions materials.

5.1 Apunts finals

En aquest apartat es situen algunes limitacions i propostes d'ampliació del mateix treball.

- Aquesta proposta teòrica parteix de l'anàlisi concret d'una d'aquestes expressions del bloc que ubiquem com a part d'un nou cicle polític. Com a tal, pot presentar elements no desenvolupats si es trasllada a l'estudi concret d'altres expressions d'aquest cicle. Com a tal, aquesta proposta forma part dels reptes que ubicàvem a l'inici i és part del debat que pretén vincular l'anàlisi dels aldarulls actuals amb el desenvolupament de la conjuntura.
- Aquest treball respon a l'objectiu inicial d'explicar el rerefons dels esclats de ràbia no organitzada derivats de la detenció de Pablo Hasél. Com a tal, la síntesi proposada compleix amb els objectius inicials, però conté alguns elements guiats per intuïcions personals en la investigació, aquestes hi queden reflectides.
- Inicialment, les tesis sobre les quals es partia incloïen que la conjuntura portava a un desencant cap a la política institucional que generava aldarulls en conseqüència. Aquesta tesis s'ha desestimat perquè analíticament no s'han trobat elements concrets d'això, sinó que el desencant o frustració del jovent és en si cap al sistema i l'Estat i les seves múltiples expressions (no cap a una expressió concreta d'aquest com seria la política institucional).
- Cal destacar que analíticament no sortim del marc català per fer aquest desenvolupament teòric, a la vegada, però, les tendències analitzades no són úniques d'aquest marc territorial. En conseqüència o aquest cicle polític es dona més enllà del marc situat (a través d'altres detonants) o hi ha elements propis en el context determinat que no s'han fet explícits en el treball.

6 Fonts bibliogràfiques

Antón Morón, A. (2012). *Política social en tiempos de crisis*. Cuadernos de Trabajo Social, 25(1). https://doi.org/10.5209/rev_CUTS.2012.v25.n1.38433

Ardévol, C. (2022, 12 de desembre). *Degoteig de judicis el 2023: la repressió contra activistes que veurem l'any vinent*. Vilaweb. <https://www.vilaweb.cat/noticies/repressio-activisme-judicis-2023/>.

Ballesté, E. (2023). *Expresiones políticas juveniles en el espacio público: descontento, revueltas y disturbios en Barcelona. A En conflicto: experiencias, prácticas y formas de gestión de lo urbano (pp. 249-270)*. Icaria.

Ballesté, E., Santos, A., & Soler R. (2021). *Guanyar els carrers. Reflexions d'un diàleg entre l'activisme i l'acadèmia sobre les noves onades de protesta juvenil*. (Generalitat de Catalunya). Col·lecció Aportacions, Número 63.

Centre d'Estudis d'Opinió (2023). *Enquesta sobre generacions i participació*. Generalitat de Catalunya.

Delgado, Manuel (2016), *Ciudadanismo: la reforma ética y estética del capitalismo*. Catarata, Barcelona.

della Porta, D. (2019). *Deconstructing Generations in Movements: Introduction*. American Behavioral Scientist, 63(10), 1407-1426. <https://doi.org/10.1177/0002764219831739>

Duarte, Claudio. (2012). *Sociedades adultocéntricas: sobre sus orígenes y reproducción. Última década*. 20. 99-125. 10.4067/S0718-22362012000100005.

Fontana, J. (2017). *El siglo de la revolución: Una historia del mundo desde 1914*. Editorial Crítica.

Godoy, C. (2016) *La Representación Visual de Los 'Indignados'. Aproximación a Un Análisis Visual Sobre La Caracterización de Los Participantes Del Movimiento 15-M*. Nómadas.

Liñán, G. (2021, febrer 18). *La amiga de la chica que ha perdido un ojo: «Los jóvenes tenemos miedo»*. ElNacional.cat. https://www.elnacional.cat/es/politica/la-amiga-de-la-chica-que-ha-perdido-un-ojo-los-jovenes-tenemos-miedo_584559_102.html

López Blasco, A., Gil Rodríguez, G., Moreno Mínguez, A., Parella Rubio, S., Comas Arnau, D., & Funes Rivas, M. J. (2008). *Informe Juventud en España 2008*. Instituto de

la Juventud.

Manuel Martín, S.; Olivia Velarde, H. (2001). *Edición Injuve y en línea. Capítulo 29: La justificación de la autodefensa y el recurso de la Violencia.*

Martínez Cárcelos, I. (2022). *Las palabras ya no son llevadas por el viento: el caso de Pablo Hasél y las nuevas estrategias del poder institucional en los procesos de patrimonialización.* Diagonal (Riverside, Calif.), 7(2). <https://doi.org/10.5070/D87259376>

Marx, K., & Engels F. (1894). *El capital. Tomo III karl Marx; prefacio de F. Engels. Sección tercera Ley de la tendencia decreciente de la cuota de ganancia.* (2004) El Cid Editor.

Mau, S. (2023). *Compulsión muda. Una teoría marxista del poder económico del capital.* Madrid: Ediciones Extáticas.

Muro, D.; Vidal, G. (2017). *Political mistrust in southern Europe since the Great Recession.* A: Mediterranean Politics, vol. 22, núm. 2, p. 197217. <https://doi.org/10.1080/13629395.2016.1168962>.

Navarro, L. (2022, octubre 7). *Alumnos matriculados según la formación de los padres.* Newtral. <https://datawrapper.dwcdn.net/2dDXa/3/>

Piqueras, A. (2015). *Capitalismo mutante. Crisis y lucha en un sistema en degeneración.* Icaria.

Piqueras, A. (2017). *El capital ficticio especulativo-parasitario se pone al mando del capitalismo. El recrudecimiento de la desigualdad, la explotación, el desempleo, la precariedad, la pobreza, el despotismo y la desposesión.* AREAS: Revista Internacional de Ciencias Sociales, 36, 11-23.

Piqueras, A. (2022). *De la decadencia de la Política en el capitalismo terminal: Un debate crítico con los "neo" y los "post" marxismos. También con los movimientos sociales.* Ediciones de Intervención Cultural

Rodríguez, L. (2021) *Breve anàlisis del movimiento comunista en el paradigma de la Posmodernidad.* Contracultura.

Rubio, P. (2023, juny 23). *Francia ilegaliza a uno de los mayores grupos ecologistas del país: así es «Soulèvements de la Terre».* La Sexta. https://www.lasexta.com/programas/lasexta-clave/francia-ilegaliza-uno-mayores-grupos-ecologistas-pais-asi-soulevements-terre_202306236495

ef0ae9f5530001d3d421.html

Sánchez, G. (2021, febrer 18). *¿Qui hi ha darrere els disturbis per Pablo Hasél? Aquest és el perfil dels detinguts*. Elperiodico. <https://www.elperiodico.cat/ca/politica/20210218/hi-ha-darrere-disturbis-pablo-hasel-11530007>

Taibo, C. (2012). *Que no se apague la luz. Un diario de campo del 15M..* Los libros de la Catarata.

Material audiovisual

La Vanguardia. (2021, febrer 17). *DIRECTO: Manifestaciones en Barcelona en contra del encarcelamiento de Pablo Hasél*. <https://www.youtube.com/watch?v=kKCvq03IHNk>

La Vanguardia. (2021, febrer 19). *DIRECTO: Nuevas manifestaciones en Barcelona por Pablo Hasél*. <https://www.youtube.com/watch?v=h9IcGThIwfo>

La Vanguardia. (2021, febrer 17). *DIRECTO: Nuevas protestas en Barcelona por el encarcelamiento de Hasél*. <https://www.youtube.com/watch?v=i9L0HjMitX0>

La Vanguardia. (2021, febrer 20). *Quinto día de protestas por Hasél en Barcelona*. <https://www.youtube.com/watch?v=ml615qeCVqY>

CCMA. (2021, febrer 17). *Els matins - La Plataforma Llibertat Pablo Hasél no condemna la violència de les protestes - 3Cat*. <https://www.ccma.cat/3cat/la-plataforma-llibertat-pablo-hasel-no-condemna-la-violencia-de-les-protestes/video/6084937/>

CCMA. (2021, febrer 22). *Planta baixa - 22/02/2021 - 3Cat*. <https://www.ccma.cat/3cat/planta-baixa-sis-dies-de-protestes-i-alдарulls/video/6085786/>

CCMA. (2021, febrer 27). *Preguntes freqüents - Debat sobre les protestes, la violència i el paper dels joves, al «FAQS» - 3Cat*. <https://www.ccma.cat/3cat/debat-sobre-les-protestes-la-violencia-i-el-paper-dels-joves-al-faqs/video/6086854/>

7 Annexos

Empresonament del Pablo Hasél

Pablo Hasél és un popular cantant de rap lleidatà que s'ha fet famós en l'escena underground, és conegut com a militant comunista i les seves lletres estan impregnades d'aquesta ideologia. Acumula diferents condemnes de presó, en gran mesura per les lletres de les seves cançons, on destaquen les injúries a la corona, les injúries i calúmnies contra les institucions de l'Estat i l'apologia del terrorisme. Sent el primer cantant espanyol condemnat pel contingut de les seves lletres.

En el context descrit, el 16 de febrer del 2021 entrava a presó Pablo Hasél, iniciant uns dies d'aldarulls generalitzats a Catalunya (que també es feien extensibles a altres punts del territori espanyol, on destaquen llocs com València que no vivien una situació d'aldarulls amb càrregues policials, des de la primavera valenciana o Madrid).

Pablo havia esdevingut un símbol de la lluita per la llibertat d'expressió a Espanya. A través de la música, diferents entitats (sobretot amb herència del procés) referenciaven al cantant com a exemple de falta de democràcia dins l'Estat.

Tot i així, les protestes pel seu empresonament, tot i comptar amb el suport d'aquestes entitats, tenien un caràcter marcadament juvenil, i no s'hi identificava a priori un clar lideratge al darrere o vinculació amb els elements que havien volgut destacar les propies entitats que havien referenciat el cantant.

Amb el desenvolupament del anàlisi documental, intentarem treballar sobre la qüestió del perfil majoritari i motius dels desordres que es van produir aquells dies a la ciutat de Barcelona.

Precedents

Partim de la crisi del 2008, on mesos d'estancament econòmic a l'Estat Espanyol van culminar amb un seguit de retallades i retrocs en les condicions de vida de la població. En aquest escenari, i després de dos anys de crisi, un seguit de mobilitzacions massives van aglutinar els diferents sectors que intentaven plantar cara a les polítiques de privatització, encariment o reducció de les ajudes i contribucions públiques.

És el que anomenem moviment 15M o moviment dels indignats. Un seguit de mobilitzacions que ubicaven una crítica als representants polítics de la democràcia a la vegada que intentava exposar elements pels quals consideraven que Espanya no era un país democràtic i per tant que una mala gestió dels recursos o una insuficiència d'aquests havia portat a la situació de crisi amb els problemes derivats (retallades al sector públic, retallades a les pensions, problemes d'habitatge...).

Aquestes protestes, van culminar amb les marxes per la dignitat i van proferir el pas de Podemos a les institucions. Tancant així un cicle polític que va generar una forta mobilització a nivell espanyol. I que justament s'havia caracteritzat per ser un procés de revoltes organitzades de forma horitzontalista i assembleària.

La fi de les marxes coincidia amb els primers anys del procés, que van tenir una forta participació juvenil que va anar agafant rellevància a mesura que aquesta va anar avançant. Cal evidenciar doncs que tot i ser un procés parcialment liderat pels partits polítics en les institucions, a mesura que es va anar desenvolupant el conflicte, i sobretot amb les famoses sentències, s'iniciaven un seguit d'aldarulls no emparats per cap dels partits polítics i sense una clara organització darrere sota la qual s'adscriguessin els desordres (tot i haver diferents actors amb capacitat de convocatòria).

Amb la fi del pic de mobilitzacions, i l'inici del 2020, entrava en joc la Covid-19, que més enllà del confinament més exhaustiu, començaven dos anys d'estricta regulació de l'oci nocturn i de l'activitat en grup, limitant sobretot els espais recreatius del jovent, i aguditzant-se en el cas del jovent més pauperitzat o que desenvolupa més activitat diària a l'espai públic.

En aquests mesos, aquesta privació es canalitzaria amb un augment dels aldarulls en els primers espais recreatius que van poder tornar a desenvolupar-se amb certes restriccions. Sobretot destaquen les festes majors, on la conflictivitat dels espais va augmentar respecte edicions prèvies de forma generalitzada, fins al punt de tenir desordres públics en diferents

poblacions catalanes (en són exemples diferents festes de Sants, La Seu d’Urgell, la pròpia UAB, Premià de Mar, Tiana, Molins de Rei, la Mercè...).

El darrer gran element que incloem dins aquest bloc, és el derivat del moviment per l’habitatge. En la darrera dècada, hem vist com la resposta a desnonaments agafava un caràcter violent (exemple en serien les respostes a desnonaments rellevants com el de “la casa Buenos Aires” o manifestacions pel dret a l’habitatge...).

Material i metodologia

Estudi d'entre 5-15 vídeos: On s'extreurà una caracterització i perfilatge dels manifestants.

Es farà ús dels vídeos dels propis fets, prioritzant l'anàlisi del material produït in situ, que aquell ja treballat pels mitjans o extret a partir d'entrevistes o articles. Tambés es tindrà en compte les entrevistes prèvies a les manifestacions per aquells que s'autoidentifiquen com a assistents, a la vegada que també es treballarà (en menor mesura) amb entrevistes a posteriori al perfil majoritari que es detecti.

Explicació dels vídeos¹⁰:

- Vídeo 1: “DIRECTO: Manifestaciones en Barcelona en contra del encarcelamiento de Pablo Hasél”, segon dia d'aldarulls a Barcelona, retransmesos en directe per La Vanguardia.
- Vídeo 2: “DIRECTO: Nuevas manifestaciones en Barcelona por Pablo Hasél”, quart dia d'aldarulls a Barcelona, retransmesos en directe per La Vanguardia.
- Vídeo 3: “DIRECTO: Nuevas protestas en Barcelona por el encarcelamiento de Hasél”, segon dia d'aldarulls a Barcelona retransmesos en directe per La Vanguardia.
- Vídeo 4: “Quinto día de protestas por Hasél en Barcelona”, cinquè dia d'aldarulls a Barcelona retransmesos en directe per La Vanguardia.
- Vídeo 5: Declaracions de la plataforma per la llibertat de la Pablo Hasél, sobre els aldarulls per la detenció del cantant.
- Vídeo 6: Debat entre joves sobre els aldarulls.
- Vídeo 7 (minut 07:58 a 19:29): Entrevistes a diferents joves, moments previs a la convocatòria d'una manifestació per la llibertat de Pablo Hasél.

¹⁰Cites dels documents audiovisuals a les fonts bibliogràfiques

Clarificació de conceptes

Procés de proletarització

El creixement econòmic en el capitalisme està basant en la reinversió constant del capital excedent, per generar una rentabilitat a partir d'aquest, generant un creixement amb tendència exponencial (Piqueras, 2017).

Partint d'aquesta base i amb una tecnificació i optimització dels processos productius comporta una desvalorització de la força de treball i a una incapacitat cada vegada major de mantenir la taxa d'ocupació. A la vegada que el capitalisme busca nous sectors a través dels quals especular. A aquestes tendències, entre d'altres conseqüències, hi trobem la creixent incapacitat d'algunes masses treballadores d'autoreproduir-se.

Esclats de ràbia no organitzada

Manifestacions espontànies i caòtiques d'indignació i descontentament en les quals no hi ha un a figura concreta, grup o organització liderant-les (o amb capacitat d'integrar o referenciar-se dins les pròpies protestes).

Els esclats als quals fem referència en el treball contenen un perfil sociològic de gent jove, d'entre 15-30 anys, que en el moment dels esclats mostren una actitud hostil i agressiva dirigida majoritàriament cap a la policia.

Generació de les dues crisis

Grup d'edat comprés entre els 15-30 anys, que es caracteritza per no haver viscut els anys daurats del capitalisme i per tant envoltat d'un context on la possibilitat d'ascens social o les expectatives de futur són negatives de forma generalitzada.

El nom prové de la seva realitat immediata en tant que al llarg de la seva vida s'han trobat amb dues crisis mundials (crisis 2008 i crisis Covid-19) amb afectacions econòmiques i polítiques més que evidents.

Política institucional

Sovint s'entén com a sinònim de política. És aquella activitat que es desenvolupa en òrgans oficials. En el nostre context a través dels representants elegits democràticament.

És la política que surt quotidianament a la televisió, que té capacitat per canviar a partir de votacions o decisions lleis, ordenances, estatuts...

Expectatives de futur

Allò que un individu creu que pot passar o és possible que passi amb el transcurs del temps.

En aquest treball agafa un sentit metafòric que fa referència a creure en un futur millor que el present, sobretot a nivell econòmic. Tenir esperança i confiança en que amb els anys la posició social (o com a mínim la capacitat adquisitiva) anirà en augment.

Pauperitzat

Terme per referir-se a aquelles capes de la classe treballadora que menys posseeixen, que estan més empobrides o desposseïdes.

En aquest treball s'inclou com a gent pauperitzada, aquella que amb el seu salari (o falta d'aquest), no es compta amb els recursos necessaris per mantenir a l'unitat familiar.

Prové del verb pauperitzar, utilitzat en el marxisme i que fa referència a empobrir un territori determinat. Agafant un sentit més col·lectiu que l'ús de paraules que podrien ser utilitzades com a sinònims com "emborit", "desposseït"...

Reproducció

Procés o tasca que permet mantenir la producció. És a dir, aquelles tasques que no són estrictament productives (en un sentit material) però que són necessàries.

Aquestes van des de la pròpia manutenció (tant individual com de la família), tasques domèstiques, treballs de cures...

Les tasques mínimes de reproducció, en el nostre context, han estat garantides per l'Estat en les darreres dècades per a aquella gent que no tenia capacitat de costejar-les.

Llei de la tendència decreixent de la taxa de guany

A partir de la Crítica a l'economia política (CEP) en surt la llei de la tendència decreixent de la taxa de guany. Aquesta dimensió dota el marxisme de caràcter científic, i n'és la part més rigurosa (rigurosa en els termes de l'acadèmia en el capitalisme).

En aquesta llei se'ns mostra la incapacitat a llarg termini que té el capital de seguir-se reproduint.

En primer lloc cal situar les fórmules clàssiques a partir de les quals des del marxisme s'apunta que funciona el capitalisme.

En el funcionament de societats precapitalistes:

$$M - D - M$$

On M vol dir mercaderia i D vol dir diner, l'intercanvi com a mode d'interacció i funcionament social és simplement la mediació entre dues mercaderies a les quals s'atribueix igual valor.

En la societat capitalisme això canvia, ja que si aconsegueixes treure més valor d'una mercaderia, podràs comprar més mercaderies de les que tens inicialment.

$$D - M - D'$$

La finalitat per tant, passa a ser el diner, no la mercaderia. Però, d'on surt aquest diner afegit?

El marxisme ubica en aquest dilema l'humà i la seva força de treball, si d'un diner inicial invertit per algú en una mercaderia, en la seva transformació pot genera més diner, això es degut a la interacció de l'humà en aquesta.

Traduït a una empresa, l'humà que treballa, no se li paga la totalitat del valor que afegeix a la mercaderia, ja que aquest valor és el que acumula l'empresari (plusvàlua). És a dir, l'explotació és la base d'acumulació de la riquesa.

Posat aquesta base, diferenciem entre capital constant i capital variable en el que posseeix el capitalista.

- Capital constant: Tot allò que va més enllà de la força de treball humana en el procés productiu. Tecnologia, matèria prima, infraestructura, sòl...
- Capital variable: La força de treball, a partir del qual s'extreu la plusvàlua.

Aquesta dinàmica analitzada però, no es dona en una fàbrica o empres concreta, es dona de forma global i per tant es reproduïble a tot el capitalisme. Aquest fet implica que el producte resultant d'aquest procés, s'ha de posar en comú en el mercat i per tant el preu del total del producte d'una empresa, ha de poder cobrir el capital constant i el capital variable, i seguir mantenint el benefici a través de l'explotació d'aquest últim.

Aquí entra la competència, si tu tens un producte més barat serà més comprat que el mateix producte d'una altra empresa. Però per fer això, és necessari destacar certes elements.

Una opció és reduir la inversió de capital variable, és a dir, reduir els salaris (o no augmentar-los al mateix ritme que la inflació). Ara bé, els treballadors han de poder reproduir-se per automantenir-se (a ell mateix i a la seva família).

L'altra opció és invertir en capital fix (tecnificar l'empresa), així doncs, es redueix en darrera instància el capital variable i acaba baixant el preu del producte.

Ara bé, aquí és on entra la gran contradicció: A curt termini baixes el preu, i per tant augmentes beneficis. Però a la vegada, cada cop prescindeixes més de la força de treball que és l'element que et genera el benefici.

En aquest dilema, a llarg termini, genera que cada cop la força de treball sigui menys necessària en el procés productiu, disminuint la capacitat de rendibilitat per cada producte. A la vegada, si no entres dins aquest cicle, la resta d'empreses ho seguiran fent i per tant el teu producte no serà competitiu en el mercat.

En aquesta contradicció es generen grans incògnites, ja que cada cop l'empresari té menys capacitat de mantenir les condicions de treball, a la vegada, es poden generar masses de població sense treball. Altres problemes són que la tecnificació cada cop és més cara i menys rendible, condemnant a les empreses menys competitives a al·lapse. Trobant certs límits del capitalisme que no es poden revertir.

Explicació elaborada a partir de:

Marx, K., & Engels F. (1894). "El capital. Tomo III karl Marx; prefacio de F. Engels. Sección tercera Ley de la tendencia decreciente de la cuota de ganancia". (2004) El Cid Editor.

Codi Taula Mobilitat Social

Lainez Moreno, Dídac

2024-05-17

Obrim la base de dades:

```
library(haven)
dades <-
read_sav("C:/Users/didac/Downloads/Microdades_anonimitzades_1070.sav")
```

Generem la columna de mobilitat respecte els pares a partir de treballa entorn la percepció de classe actual i classe dels pares.

```
dades$diferencia <- dades$CLASSE_SOCIAL_PARES -
dades$CLASSE_SOCIAL_SUBJECTIVA
library(dplyr)

##
## Attaching package: 'dplyr'

## The following objects are masked from 'package:stats':
##
##   filter, lag

## The following objects are masked from 'package:base':
##
##   intersect, setdiff, setequal, union

dades <- dades %>%
  mutate(categoria=cut(diferencia, breaks= c(-Inf, -6, 0, 6, Inf),
labels=c("Na", "Igual o pitjor que els pares", "Superior que els pares",
"Na")))
dades <- dades %>%
  mutate(categoria = na_if(categoria, "Na"))
```

Dividirem entre generació de les dues crisis i les altres (agafant com a línia de tall el 1997, és a dir posem el límit a 26 anys aproximadament, entenent que la resta, ja tenien 15 anys o més en el 15M).

```
dades <- dades %>%
  mutate(generacio=cut(EDAT, breaks= c(0, 26, 100, Inf),
labels=c("Generació dues crisis", "Altres generacions", "Na")))
dades <- dades %>%
  mutate(generacio = na_if(generacio, "Na"))

View(dades$generacio)
```

Creem la taula:

```
library(ggplot2)

## Warning: package 'ggplot2' was built under R version 4.3.3

# Filtrar las filas con valores no NA en las columnas de generación
dades_filtrado <- dades[complete.cases(dades$generacio), ]
dades_filtrado <-
dades_filtrado[complete.cases(dades_filtrado$categoria),]

# Contar el número de unidades por combinación de generación y categoría
conteo <- dades_filtrado %>%
  group_by(generacio, categoria) %>%
  summarise(conteo = n())

## `summarise()` has grouped output by 'generacio'. You can override
## using the
## `.groups` argument.

# Calcular el porcentaje de cada categoría en función del total de cada
# generación
conteo_porcentaje <- conteo %>%
  group_by(generacio) %>%
  mutate(porcentaje = conteo / sum(conteo))

# Gráfico de barras
ggplot(conteo_porcentaje, aes(x = generacio, y = porcentaje, fill =
categoria)) +
  geom_bar(stat = "identity", position = "stack") +
  scale_fill_manual(values = c("blue", "green")) +
  labs(x = NULL, y = NULL, fill = "Classe social") +
  ggtitle("Percepció classe social en relació als pares")+
  theme(axis.text.x = element_text(size = 12), plot.title =
element_text(size = 16, hjust = 0.5), legend.text = element_text(size =
12), legend.title = element_text(size = 12))
```

Classe social en relació als pares

